

POLİQRAFİYAMIZIN FƏDAİSİ, MƏTBUATIMIZIN CƏFAKEŞİ

Lənkəran ilin bütün fəsilərində gözəldir. Bu yerlərdə payızın özge hüsnü olur. Təbiət yaşıl, sarı, al qırmızı don geyinir, min bir rəngə çalır. Mehman Fərzullayev də qızıl payızın Lənkəranın Kərgəlan kəndinə xüsusi gözəllik gətirdiyi, əlvan naxışlarla bəzədiyi bir gündə dünyaya göz açıb. Halal, zəhmətkeş kəndli ailəsində böyüyüb. Atası Eynulla kişi ixtisasca aqronom olub, təsərrüfat işlərində fəal işləyib. Ailədə beş qız, dörd oğlan uşağı böyüdü və ərşəyə çatdırıblar.

Mehman müəllim ailənin ilkidir. Uşaq yaşlarından əməyə, zəhmətə bağlanıb. 1966-cı ildə orta məktəbi bitirəndən sonra sovxozda fəhlə işləyib. İşgüzar və qabaqcıl fəhlə, komsomol fəali kimi tanınır. Sovxoz komsomol təşkilatının katibi seçilib. Azərbaycan komsomolunun qurultayında iştirak edib.

Mehman müəllim zəngin, şərəfli ömür yoluna malikdir. Hələ orta məktəb illərində "Leninçi" qəzeti ilə əməkdaşlıq edib. İlk yazıları "Leninçi" və "Azərbaycan gəncləri" qəzetlərində çap olunub. İlk zəhmət haqqı da redaksiyadan aldığı 17 manat qonorar olub.

Həqiqi hərbi xidmətini Gürcüstanın Batumi şəhərində keçirib. Hərbi hissədə ona komsomol katibi və diviziyanın qəzetində işləmək təklif olunub. Bütün varlığı ilə mətbuata bağlı olan Mehman Fərzullayev qəzetdə işləməyə üstünlük verib. Zaqafqaziya Hərbi Dairəsinin "Leninskaya znanya" qəzetində də müntəzəm çıxışlar edib. Burada ordu generalı Sokolovla (sonralar o SSRİ müdafiə naziri olub) görüşüb.

O vaxtlar qəzetin yazıları əllə yığılırdı. Mehman qısa vaxtda kirillə yanaşı, latın, ərəb qrafikası ilə yığmağı öyrənib. Bir dəfə vacib tədbirlə əlaqədar qəzeti təcili şəkildə rəngli çap etmək lazım olub. Mətbəənin müdiri deyib ki, bir iş gününə bunu etmək olmaz. Hərbi hissə komandiri Mehman Fərzullayevin səriştəsinə, bacarığına bələd olduğundan bu iş ona tapşırır. Mehman gecə səhərədək mətbəədə işləyib qəzeti yüksək poliqrafik tələblərə uyğun çap edib. Qəzetin bu nömrəsi tərtibatı, maraqlı, oxunaqlı yazıları ilə diqqəti cəlb edib, hərbi hissədə əldən-ələ gəlib. Zaqafqaziya hərbi dairəsinin rəhbərliyi kollektivin işini bəyənilib və gənc əsgər Mehman Fərzullayevi mətbəənin müdiri vəzifəsinə tövsiyə edib. Bu unudulmaz hadisə onun gələcək həyat yolunu müəyyənləşdirib.

Ordudan tərxis olunduqdan sonra Bakı Dövlət Universitetinin mətbəəsində fəhlə kimi işə başlayıb. Sonra çapçı işləyib. Çalışqanlığı, işgüzarlığı ilə kollektivdə seçilib. Jurnalistikaya sonsuz həvəs göstərdiyindən mətbuat haqqında buraxılan kitabların çapına korrektor kimi təmənnəsiz kömək edib.

1971-ci ildə Bakı Dövlət Universitetinin jurnalistika fakültəsinin qiyabi şöbəsinə qəbul olunub. Sumqayıt şəhərindəki kimya birliyində diktör-müxbir vəzifəsində işə düzəlib. O illərdə respublika qəzetlərində müntəzəm yazıları çap olunub, radio və televiziya üçün xəbərlər, reportajlar hazırlayıb.

1976-cı ildə görkəmli poliqrafçı alim Şəddat Cəfərovun qayğısı ilə Bakı Yeni Kitab Mətbəəsində baş usta vəzifəsinə təyin olunub. İşlədiyi sex planları kəsirlə yerinə yetirirdi. Gənc poliqrafçının gərgin səyləri sayəsində sexin işində dönüş yarandı. Proqnoz tapşırıqlar 107 faiz icra olundu. Müəssisə keçici qırmızı bayrağa layiq görüldü. Mehman müəllim isə istehsalat şöbəsinin rəisi vəzifəsinə irəli çəkildi.

İndi o illər şirin xətirə kimi yaddaşına həkk olunub. Mehman müəllim bu barədə deyir:

- O vaxt alimlərin əksər kitabları bizim mətbəədə çap olunurdu. Görkəmli təbiətşünas alim akademik Həsən Əliyevin, dünyaşöhrətli uroloq, akademik Mirməmməd Cavadzadənin, professor Zülfüqar Verdiyevin və digər tanınmış alimlərin bir neçə kitabı işlədiyim mətbəədə işiq üzü görmüşdür. Yaxşı xatırlayıram. Bakıda uroloqların beynəlxalq konfransı keçiriləcəkdir. Vaxta cəmi iki ay qalırdı. Konfransla bağlı kitablar, broşürlər təcili çap olunmalı idi. Heç kəs məsuliyyəti öz üzərinə götürmək istəmərdi. Mətbəənin verdim ki, bu işi bəxşlərinə əsasən gənc qızlar, qadınlar işləyirdi. Onların valideynləri ilə görüşüb işdən sonra sexdə qalıb işləmələri üçün razılıq aldım. İş vaxtı gecə saat 23-ə kimi uzanırdı. Gərgin rejimdə işləyərək akademik M.Cavadzadənin kitabını konfrans materialını 40 günə

çap etdik. Başqa bir misal deyim. Professor Zülfüqar Verdiyev Hindistana beynəlxalq konfransa dəvət almışdı. Onun kitabını da təcili qaydada çap edib təhvil verdik. "Energetika" dərsliyini qısa vaxtda buraxmaq heç də asan deyildi. Çünki 40 çap vərəqi həcmində olan kitabda çoxlu düsturlar, üstlü və loqarifmik tənliklər var idi. İkincüvəli iş sisteminə keçməklə kitabı vaxtından əvvəl buraxdıq. Kitabın müəllifi onu Türkiyədə keçirilən elmi simpoziuma apardı.

Tanınmış poliqrafçının həyatında bu cür yadda qalan, unudulmaz hadisələr çox olub. "İşiq" nəşriyyatında istehsalat şöbəsinin rəisi işləyərkən görkəmli Nərimanovşünas alim, professor Teymur Əhmədov N.Nərimanov haqqında yazdığı monoqrafiyanı nəşriyyata təqdim edib. Mehman müəllimə tapşırıb ki, imkan daxilində çapını sürətləndirsin. Mehman müəllimin və kollektivin səyləri sayəsində kitab nəzərdə tutulduğundan da tez işiq üzü görüb. Ədəbiyyatşünas alim Əkrəm Cəfərin 40 çap vərəqi həcmində əruz vəznə barədə yazdığı kitab 7 il idi ki, mətbəədə növbə gözləyirdi. Kitab kiril, latın və ərəb qrafikası ilə çap olunmalı idi. Müəllif çox narahət idi. Hətta Mehman müəllimə demişdi ki, əgər mən ölsəm bu kitab çap olunmaz. Daim axtarışda, yenilik sorağında olan gənc poliqrafçı ərəb qrafikası ilə yığıcı tapıb kitabı 6 aya çap edib.

O illərdə "İşiq" nəşriyyatında rəngli kitabların, bukletlərin, not ədəbiyyatının çapında çoxlu çətinliklər mövcud idi. Bu cür kitablar Moskva şəhərinin mətbəələrində buraxılırdı. Mehman müəllim "Azərbaycan miniatürleri" kitabının Moskva Azərbaycan, rus və ərəb dillərində on min tirajla çap olunmasına razılıq aldı. Kitab Moskva da keçirilən sərgidə gümüş medal qazandı. Mərkəzdən "İşiq" nəşriyyatına 38 min manat mükafat ayrıldı.

"Naxçıvan", "Dağlıq Qarabağ", "Sumqayıt" və digər fotoalbomların, uzun illər çapını gözləyən 20 adda not ədəbiyyatının Moskva da yığılıb "İşiq" nəşriyyatında çapına Mehman müəllim rəhbərlik edib. Mehman Fərzullayev öz şəxsi əlaqələrindən istifadə edərək Bakının qədim tarixini, arxitekturasını, görkəmli yerlərini əks etdirən kitabçaları 100 min tirajla Moskva da çap etdirib. Nəşriyyatda həmçinin xalq rəssamlarından Mikayıl Abdullayevin, Hüseyn Əliyevin, Toğrul Nərimanbəyovun, Kamil Nəcəfzadənin, İbrahim Zeynalovun, Mürsəl Nəcəfovun əsərləri rəngli çap olunub.

1983-cü ildə "Kommunist" (indiki "Azərbaycan") nəşriyyatında işə başladı. İlk dəfə olaraq sinkoqrafiya sexində şilə istehsalını yaratdı. Əvvəllər bu işi Moskva da, Yaponiyada görüb hazır məhsulu Bakıya göndərirdilər. Təcrübəli poliqrafçı işlənmiş çap lövhələrindən şilə istehsalında xammal kimi istifadə edərək daha bir yeniliyə imza atdı. Nəticədə 20 qəpiklik metal lövhə 4 manat qazanc gətirir, nəşriyyat bu hesaba 20 min manat vəsait qazanırdı. Mehman müəllim nəşriyyatda ilk dəfə operativ çap istehsalını təşkil etdi. Nəşriyyatın istehsalat-texniki şöbəsində böyük mühəndis, sinkoqrafiya sexinin rəisi işlədi.

1986-cı ildə "Kommunist" qəzetinin baş redaktoru, görkəmli dövlət xadimi Rəşid Mahmudovun tövsiyəsilə "Kommunist" qəzetinə buraxıcı vəzifəsinə təyin olundu. Qəzetin poliqrafiyanın yeni tələblərinə uyğun çapına öz töhfələrini verdi. "Səhər" qəzetinin 1990-cı ilin Qanlı Yanvar faciəsinə həsr olunmuş 2 milyonluq tirajının buraxıcısı da Mehman müəllim olmuşdur.

Poliqrafiya sahəsində yüksək təşkilatçılıq qabiliyyətini, bacarığını və zəngin təcrübəsinə nəzərə alaraq Respublika Dövlət Mətbuat, Nəşriyyat və Kitab Ticarəti Komitəsinin təchizat və satış idarəsinə rəis müavini təyin olundu.

1990-cı ildə Moskvadan Azərbaycanın səsinə dünyaya yayan "Panorama Azerbaydjana" qəzetinin çapında çətinlik yarananda Mehman müəllim Moskva şəhərinə uzunmüddətli eza miyyətə göndərildi. Azərbaycanın daimi nümayəndəliyində məsul katib vəzifəsinə təyin olundu. Xalqımıza düşmən kəsilmə ermənilərin təzyiqi nəticəsində 6 ay idi ki, qəzetin çapı dayanmışdı. Mehman müəllim "Pravda" nəşriyyatında çalışan dostların köməyiylə qəzeti 30 min tirajla rəngli buraxaraq Moskvadakı xarici ölkə səfirliklərinə, ittifaq respublikalarına göndərdi.

1991-ci ilin fevralında qəzetin baş redaktor müavini təyin olundu. Aşqabad, Daşkənd, Alma-Ata və Krasnoyarsk şəhərlərində qəzetin fəaliyyəti, Azərbaycan həqiqətləri barədə həmin şəhərlərin televiziya kanallarında, mərkəzi qəzetlərinde çıxışları böyük maraqla qarşılandı. Moskva, Sankt-Peterburq, Kazan, Nijni-Novqorod, Kiyev, Minsk və digər şəhərlərdə Azərbaycan diasporunun təşkilatlanmasında, eləcə də Azərbaycan həqiqətlərinin keçmiş SSRİ məkənində, habelə Norveç, Kanada, Amerika və İrandə yayılmasında yaxından iştirak etmişdir. Xocalı faciəsi haqqında Seyidağa Mövsümovun çəkdiyi sənədli filmin Moskvada, Kanadada, Amerikada, Norveçdə nümayişini təşkil etmişdir.

Sonra yenidən Vətənə qayıtdı. Müdafiə Nazirliyində hərbi-texniki ədəbiy-

atlar şöbəsinin rəisi - baş redaktor vəzifəsinə təyin olundu. Ölkəmizdə ilk dəfə "Hərbi nəşriyyat"ın yaradılması onun adı ilə bağlıdır. Burada çalışdığı dövrdə 500-dən artıq hərbi-texniki, hərbi-vətənpərvərlik mövzusunda olan kitabların, xüsusi ədəbiyyatların, müxtəlif niyyətlərin çapını təşkil etdi. "Hərbi bilik" jurnalının və "Azərbaycan ordusu" qəzetinin nəşrinə yardımçı oldu.

2000-ci ildə Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin nəzdində "İslam" nəşriyyatını yaratdı. "Vətən" nəşriyyatında, Ədliyyə Nazirliyinin "Ədliyyə Nəşriyyat Evi" MMC-də çalışdı. "Qanunçuluq" jurnalının böyük redaktoru kimi səmərəli fəaliyyətilə iz qoydu.

2010-cu ildən təqaüddədir. Fərdi yaradıcılıqla məşğul olur. "Azərbaycan" qəzetinin redaktorlarından biri, repressiya qurbanı Xəlil İbrahim, görkəmli dövlət xadimlərindən İmam Mustafayev, Kamran Hüseynov, Rəşid Mahmudov, Kamran Rəhimov, Sadiq Murtuzayev, görkəmli hüquqşünas Abdulla İbrahimov, tanınmış jurnalist Kazim Ələkbərov, respublikanın baş nefroloqu Mehman Ağayev haqqında buraxılan kitabların, "İllisü" ensiklopedik nəşrinin tərtibçisi, redaktoru və ön sözün müəllifi olmuşdur.

"XX əsrin 100 görkəmli azərbaycanlısı" kitabını rus dilində ana dilimizə tərcümə edərək geniş oxucu kütləsinə çatdırmışdır. "Azerbaydjantsı vı istorii Rosii" kitabının hazırlanmasına köməklik göstərmiş və kitabla 30-a yaxın yazısı daxil edilmişdir. "Ağsaqqalın hikmət dünyası" nəşrinin işiq üzü görməsində əməyi böyükdür.

Tale ona korifey sənətkarlarla, görkəmli səxsiyyətlərlə ünsiyyət qurmaq, dostluq etmək şansını verib. Ədəbiyyat və incəsənət sahəsində Bəxtiyar Vahabzadə, Nəbi Xəzri, Hüseyn Abbaszadə, Mikayıl Abdullayev, Hüseyn Əliyev, Kamil Nəcəfzadə, Arif Əziz, Toğrul Nərimanbəyov, Rafiq Mehdiyev, dövlət xadimlərindən Kamran Hüseynov, Rəşid Mahmudov, Rəhim Hüseynov, Rafiq Zeynalov, Sadiq Murtuzayev, hüquq-mühafizə orqanlarında çalışmış Abdulla İbrahimov, Tofiq Aslanov, Azad Talışoğlu, hərbiçilərindən Çingiz Məmmədov, Timaşenko, Altay Mehdiyev, tibb alimlərindən Mirməmməd Cavadzadə, Həniyə Abdullayev, Nazim Mollazadə, Əzizağa Talışinski və başqaları ilə səmimi əlaqələr qurmuş, onların tövsiyə və məsləhətlərindən bəhrələnməmişdir.

Tanınmış dövlət xadimi, respublikanın Əməkdar jurnalisti Rəşid Mahmudovun Mehman Fərzullayev barədə qələmə aldığı yazı diqqətimizi cəlb etdi: "Mən ağsaqqal ömrümdə, 75 illik həyat yolunda çox-çox "dostlar" görmüşəm. Ancaq heç də hamısı, hətta bir neçəsi axıradək bu böyük ada layiq olmamışdır. Vəzifələr ötüşəndə, səhhət pozulanda, köməyə ehtiyac duyanda çoxları yan getmişdir. Demək olar, yeganə Siz uca Tanrı qarşısında daha bir borcunuzu yerinə yetirərək mənimlə daim sirdaş, həmkömək olmuşsunuz.

Biz çox illər bir yerdə işləmişik. Keçmiş "Kommunist" qəzetində və Moskvada nəşr etdiyimiz "Panorama Azerbaydjana" qəzetində fədakar əməyinizi yaxşı xatırlayıram. Sizdən heç vaxt gərgin, gecəli-gündüzlü çox məsuliyyətli tapşırıqları yerinə yetirərkən kiçik etiraz, narazılıq hisslərini duy-madım.

İstedadlı qələm sahibi Mehman Fərzullayev ömrünün 70-ci pilləsinə qalxmasına baxmayaraq bu gün də gənclik həvəsi ilə çalışır, məhsuldar yaradıcılıqla məşğul olur. Onun biri-birindən maraqlı yazılarını "Respublika", "Azərbaycan", "Xalq qəzeti", "525-ci qəzet" və digər qəzetlərdə, "Mütərcim", "Söz", "Kəlam" jurnallarında oxuyuruq. O, "Kəlam" jurnalının redaksiya heyətinin üzvüdür. "Qızıl qələm" və "Nurlu qələm ustası" mükafatları laureatıdır. Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin, Ahıl Jurnalistlər Məclisinin üzvüdür.

Hərbi-vətənpərvərlik sahəsində səmərəli fəaliyyətinə görə "Böyük Vətən müharibəsində qələbənin 50 illik", "Sovet İttifaqı marşalı Vukov" adına medalına, Respublika Jurnalistlər Şurasının Fəxri fərman və mükafatlarına layiq görüldü.

Bu günlərdə Azərbaycan Mətbuat Şurası Ahıl Jurnalistlər Məclisinin "Keçmişə ehtiramla, gələcəyə inamla!" layihəsi çərçivəsində Beynəlxalq Mətbuat Mərkəzində tanınmış jurnalist və nəşriyyat işçisi Hacı Mehman Fərzullayevin 70 illik yubileyi qeyd olunub. Tədbirdə yubilyara Mətbuat Şurasının diplomu və Ahıl Jurnalistlər Məclisinin xatirə hədiyyəsi təqdim olunub.

Mehman müəllim alicənab və nəcib insan olmaqla yanaşı həm də gözəl ailə başçısıdır. Ömür-gün yoldaşı Bəsti xanımla bir oğlan, üç qız böyüdü və nəşriyyat işçisi Hacı Mehman Fərzullayevin 70 illik yubileyi qeyd olunub. Tədbirdə yubilyara Mətbuat Şurasının diplomu və Ahıl Jurnalistlər Məclisinin xatirə hədiyyəsi təqdim olunub.

Mehman müəllim alicənab və nəcib insan olmaqla yanaşı həm də gözəl ailə başçısıdır. Ömür-gün yoldaşı Bəsti xanımla bir oğlan, üç qız böyüdü və nəşriyyat işçisi Hacı Mehman Fərzullayevin 70 illik yubileyi qeyd olunub. Tədbirdə yubilyara Mətbuat Şurasının diplomu və Ahıl Jurnalistlər Məclisinin xatirə hədiyyəsi təqdim olunub.

Əlisəfa HƏSƏNOV,
"Respublika".